

"Hem mevcudat ayinelerinde cemâllerini gösteren bütün esmâ-i kudsiye-i İlâhiyeye beraber istiyor." cümlesini açıklar mısınız?

"Acaba bütün benî Âdemi arkasına alıp, şu arz üstünde durup, Arş-ı Âzama müteveccihen el kaldırıp, nev-i beşerin hülâsa-i ubudiyetini câmi hakikat-i ubudiyet-i Ahmediye (a.s.m.) içinde dua eden şu şeref-i nev-i insan ve ferîd-i kevn ü zaman olan Fahr-i Kâinat ne istiyor, dinleyelim. Bak, kendine ve ümmetine saadet-i ebediye istiyor, beka istiyor, cennet istiyor. Hem mevcudat aynalarında cemallerini gösteren bütün esmâ-i kudsiye-i İlâhiyeye beraber istiyor, o esmâdan şefaât talep ediyor, görüyorsun."⁽¹⁾

Ahiret, yani cennet ve cehennem hayatının yaratılmasının en büyük ve önemli gerekçesi; Allah'ın isimlerinin bu hayatı iktiza etmesidir. Yani Allah'ın herbir ismi ayrı bir gerekçe ile ahiret hayatını iktiza ediyor.

Mesela; Allah'ın **Adl** ismi, kainattaki sonsuz adalet tecellisi ile hem Allah'ın varlığını ispat eder, hem de ahiretin en büyük kurulma sebep ve gerekçesidir. Zira bu dünyada mazlum hakkını almadan, zalim de cezasını çekmeden eşit bir şekilde ölüp gidiyorlar. Halbuki sonsuz adalet bu haksızlığa müsaade etmez. Demek bunların hesabının görüleceği başka bir diyarın olduğu sonsuz adalet noktasından anlaşılır. Yani Allah'ın sonsuz adaleti ahiretsiz olmaz demektir. Demek **Adl** ismi varsa ahiret de var demektir.

Yine Allah'ın **Rahman** ve **Rahim** isimleri, cennet ve cehennem varlıklarını gerektiriyor. Zira insanların ve diğer mahlukların ebedi olarak yokluk kuyusuna atılması, şefkat ve merhamet manası ile bağdaşmaz. Bu yüzden Allah'ın sonsuz şefkat ve merhameti, cennet ve cehennem hayatını iktiza edip gerektiriyor.

Bazı isimlerin ahireti iktiza etmesi dolaylı ve üstü kapalı olduğu için, kuvvetli bir tefekkür ve dikkatli bir nazarla bakmak gerekiyor. Manalar bir örgü gibi zincirleme gittiği için, onu takip etmekle neticeye varılır.

Sonsuz inayet ve kerem sahibi birisinin, insanlığı ve mahlukatı yokluk kuyusuna atması cimrilik olacağı için, yokluk ve adem, inayet ve kerem ile bağdaşmaz.

Özet olarak kainattaki **hikmet, adalet, lütuf** ve **şefkat**; ahiretin vücudunu kati bir gereklilik ile istiyorlar ve orada daha mükemmel ve devamlı olarak tecelli

edeceklerdir. Dünyada tecelli eden hikmet, adalet ve şefkat hakiki olan hikmet, adalet ve şefkatin yüz cüzünden bir cüzüdür. Yani bir numune ve zayıf bir tecellidir. Öyle ise asıl tecelli ahirette cereyan edecek demektir.

İşte Allah'ın herbir ismi, tek tek, hem tecelli etmek bakımından, hem de kendi hüküm ve manasını sürekli göstermek bakımından ahireti iktiza edip istiyorlar. Peygamber Efendimiz (asm) de isimlerin bu iktiza ve istemesini arkasına alarak duası ile ahireti ve bekayı talep ediyor. Tabiri caiz ise, Peygamber Efendimiz (asm) isimlerin rüzgarını arkasına alarak hedefe koşuyor.

(1) bk. [Mesnevi-i Nuriye, Lâsiyyemalar](#).